

C-393/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. június 28.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. június 23.

Felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felek:

Athenian Brewery SA

Heineken NV

Ellenérdekű fél a felülvizsgálati eljárásban:

Macedonian Thrace Brewery SA

Az alapeljárás tárgya

Az alapeljárás egyrészt a Macedonian Thrace Brewery SA (a továbbiakban: MTB), másrészt az Athenian Brewery SA (a továbbiakban: AB) és a Heineken NV (a továbbiakban: Heineken) közötti, az AB által a görög sörpiacon elkövetett versenyjogi jogsértés miatt indult jogvitára vonatkozik. Az MTB a holland bíróságok előtt mind az AB-t, mind pedig a hollandiai székhelyű anyavállalatát, a Heinekent egyetemlegesen felelőssé kívánja tenni a jogsértésért.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A jelen, az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem a holland bíróságnak az AB ellen irányuló kereset tekintetében a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: „Brüsszel Ia” rendelet) 8. cikkének (1) bekezdése szerinti joghatóságára vonatkozik. Itt felmerül a kérdés, hogy az

anyavállalat által a leányvállalatra gyakorolt meghatározó befolyás védelme annak a megítélésakor is érvényesül-e, hogy teljesül-e az a feltétel, hogy a két társaság elleni keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben az anyavállalat székhelye szerinti bíróságnak a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti joghatóságának vizsgálata során a más tagállamban letelepedett leányvállalat tekintetében a szoros kapcsolat e rendelkezésben előírt követelményével összefüggésben az anyavállalat által a leányvállalat gazdasági tevékenységére gyakorolt, a jogvita tárgyát képező meghatározó befolyásra vonatkozó, az anyagi versenyjogban elismert védelmet kell-e alapul vennie?

2. Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén: hogyan kell ebben az összefüggésben konkretizálni a Kolassa ítéletben (C-375/13, EU:C:2015:37) és a Universal Music International Holding ítéletben (C-12/15, EU:C:2016:449) megfogalmazott mércét? Ebben az esetben – ha vitatott, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol-e a leányvállalat gazdasági tevékenységére – elegendő-e a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti joghatóság feltételezéséhez e leányvállalat tekintetében, hogy nem tekinthető eleve kizártnak, hogy fennállt ilyen meghatározó befolyás?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

EUMSZ 101. és 102. cikk

A „Brüsszel Ia” rendelet 4. cikkének (1) bekezdése és 8. cikkének (1) bekezdése

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az MTB egy görögországi székhelyű sörgyár, amely a görög sörpiacon tevékenykedik. Az AB egy Görögországban letelepedett sörgyár, amely a Heineken csoport tagja. A Heineken egy holland székhelyű társaság, amely meghatározza a Heineken csoport stratégiáját és célkitűzéseit. Ő maga nem folytat és nem is folytatott operatív üzleti tevékenységet Görögországban. A Heineken közvetve az AB tőkerészevényeinek mintegy 98,8%-át birtokolta az eljárás szempontjából releváns időszakban.
- 2 A görög versenyhatóság 2014. szeptember 19-i határozatában megállapította, hogy az AB visszaélt gazdasági erőfölényével a görög sörpiacon az 1998 szeptemberétől 2014. szeptember 14-ig tartó időszakban, és hogy ez az EUMSZ 102. cikknek és a görög versenytörvény 2. cikkének egységes és folyamatos megsértését jelenti.

- 3 Az MTB a Rechtbank Amsterdamhoz (amszterdami bíróság, Hollandia; a továbbiakban: rechtbank) fordult annak megállapítása iránt, hogy a Heineken és az AB egyetemlegesen felelősek a görög sörpiacon a versenyjog fent említett megsértéséért, és egyetemlegesen kötelesek megtéríteni az MTB-nek az e jogsértés következtében elszenvedett teljes kárt. A Heineken és az AB járulékos jelleggel azt kérte, hogy a rechtbank állapítsa meg a joghatóságának a hiányát az AB elleni kereset tekintetében. A rechtbank helyt adott ennek a kérelemnek, és megállapította a joghatóságának a hiányát az AB elleni kereset tekintetében.
- 4 A Gerechtshof Amsterdam (amszterdami fellebbviteli bíróság, Hollandia, a továbbiakban: gerechtshof) a fellebbviteli eljárásban hatályon kívül helyezte a rechtbank ítéletét, és elutasította a járulékos kérelmet. A Heineken és az AB ezt követően felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Hoge Raad der Nederlandenhoz (Hollandia legfelsőbb bírósága; a továbbiakban: Hoge Raad).

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 5 A rechtbank első fokon úgy ítélte meg, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében foglalt főszabály alapján joghatósággal rendelkezik a Heineken elleni kereset elbírálására, mivel a Heineken székhelye Amszterdamban, Hollandiában található. A rechtbank álláspontja szerint azonban e rendelet 8. cikkének (1) bekezdése alapján az AB tekintetében nem rendelkezik joghatósággal, mivel nem teljesül az e rendelkezésben előírt feltétel, miszerint a Heineken és az AB elleni kereset között szoros kapcsolatnak kell fennállnia.
- 6 A rechtbank ítélete hatályon kívül helyezésének indokolásaként a gerechtshof először is megállapítja, hogy a Heinekennel szemben felhozott kifogás értékelése során a holland bíróság nem kerülheti meg, hogy értékelje az AB cselekményét és a görög versenyhatóság határozatát. Ha ugyanezen tényállás görög bíróság elé kerülne, nem zárható ki, hogy a holland bíróságtól eltérő értékelésre jutna. Tekintettel az egymásnak ellentmondó határozatok kockázatára, főszabály szerint teljesült a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt azon feltétel, hogy célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni.
- 7 Azt, hogy a Heineken elleni keresetnek helyt lehet-e adni, az érdemi eljárásban kell tisztázni. Csak abban az esetben minősülhetne az ügy holland bíróság elé terjesztése a „Brüsszel Ia” rendelet joghatósági rendelkezéseivel való visszaélésnek, ha észszerűen eleve kizártnak tekinthető, hogy a bíróság helyt adjon a keresetnek. A jelen ügyben nem erről van szó. Jelenleg nem lehet kellő bizonyossággal kizárni, hogy az AB és a Heineken a versenyjog szempontjából egyetlen vállalkozásnak tekintendő.
- 8 Ami azt az uniós jog szempontjából releváns kérdést illeti, hogy az AB számára észszerűen előrelátható volt-e, hogy holland bíróság előtt fogják perelni, az bír jelentőséggel, hogy az AB a Heineken márkanév alatt forgalmaz sört Görögországban, és a Heineken csoport tagja. A terhére rótt kifogás az, hogy

visszaél az erőfölényével többek között az említett sörnek az említett piacon való forgalmazása során. Észszerűen előre látható volt, hogy ezt a Heinekennek is felróják, és hogy a társaság székhelye szerint illetékes bíróságon indítanak keresetet, mivel a felrótt cselekmény közvetlenül kapcsolódik a Heineken csoporthoz való tartozásához és ahhoz a sörmárkához, amelynek a Heineken csoport a tulajdonosa.

- 9 A Heineken és az AB felülvizsgálati eljárásban támadja a gerechtshof határozatát. Úgy vélik többek között, hogy a gerechtshof nem foglalkozott kellőképpen azzal a kérdéssel, hogy a Heineken meghatározó befolyást gyakorolt-e az AB magatartására, és hogy ezért egyetlen vállalkozásnak minősíthető-e.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 10 A jelen ügy az uniós versenyjog (EUMSZ 101. és 102. cikk) magánjogi érvényesítésére vonatkozik. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a jogilag különböző jogalanyok egyetlen versenyjogi jogsértésért akkor vonhatók felelősségre, ha egyetlen vállalkozást alkotnak, amely kifejezés ebben az összefüggésben gazdasági egységet jelent.¹ Ilyen egyetlen vállalkozás áll fenn, ha egy anyavállalat irányítást gyakorol a leányvállalatának magatartása felett, ami vagy azzal bizonyítható, hogy az anyavállalat képes meghatározó befolyást gyakorolni a leányvállalat magatartására, és hogy e befolyást ténylegesen gyakorolta is, vagy pedig azzal, hogy e leányvállalat nem önállóan határozza meg a saját piaci magatartását, hanem lényegében az anyavállalattól kapott utasításokat követi, tekintettel különösen az e két jogalany közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra. A meghatározó befolyás meglétét vélelmezni kell, ha az anyavállalat közvetlenül vagy közvetve a leányvállalatban teljes vagy majdnem teljes tőkerészesedéssel rendelkezik. Ez a vélelem azonban megdönthető oly módon, hogy az anyavállalat bizonyítja, hogy bár a magatartás megvalósításának idején (majdnem) kizárólagos tőkerészesedéssel rendelkezett a leányvállalatban, ez utóbbi számára nem adott utasítást, és sem közvetlenül, sem közvetve, különösen kijelölt ügyvezetők útján nem vett részt e leányvállalat azon döntéseiben, amelyek az érintett gazdasági tevékenységgel kapcsolatosak.²

- 11 A Bíróság a 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítéletben (C-352/13, EU:C:2015:335, 21–25. és 33. pont) már határozott a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdése (elődje) szerinti joghatóságról a versenyjog összefüggésében. Ebben a Bíróság megállapította, hogy ugyanaz a ténybeli és jogi helyzet állt fenn, mert az érintett vállalkozások különböző helyeken és időpontokban részt vettek egy bizottsági határozat által megállapított egységes és

¹ Lásd többek között: 2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet (C-724/17, EU:C:2019:204, 28–47. pont); 2021. október 6-i Sumal ítélet (C-882/19, EU:C:2021:800, 32–44. pont).

² Lásd többek között: 2022. május 12-i Servizio Elettrico Nazionale és társai ítélet (C-377/20, EU:C:2022:379, 105–112. pont).

folyamatos jogsértésben. A Bíróság álláspontja szerint tehát előrelátható volt számukra, hogy azon tagállam bíróságai előtt perelhetik őket, amelyben legalább egyikük székhelye található, mivel egységes jogsértésben vettek részt, és ezért biztos volt, hogy felelnek az ebből eredő károkért.

- 12 A 2015. január 28-i Kolassa ítéletben (C-375/13, EU:C:2015:37, 64. pont) és a 2016. június 16-i Universal Music International Holding ítéletben (C-12/15, EU:C:2016:449, 45–46. pont) a Bíróság kimondta, hogy az eljáró bíróságnak a rendelkezésre álló összes információt értékelnie kell, ideértve az alperes által felhozott kifogásokat is. A joghatóság meghatározása szakaszában mindazonáltal nem szükséges bizonyításfelvételt lefolytatni olyan vitatott tényekről, amelyek mind a joghatóság, mind az érvényesített követelés fennállása szempontjából relevánsak.
- 13 A jelen ügy tényállása eltér a CDC Hydrogen Peroxide ügyben hozott ítéletben foglalttól, mivel a versenyjog hivatkozott megsértését nem az Európai Bizottság, hanem a görög versenyhatóság állapította meg, méghozzá kizárólag az AB leányvállalat vonatkozásában. Megállapítást nyert, hogy maga a Heineken nem végzett közvetlen *de facto* cselekményeket a görög sörpiacon. A Heineken elleni kereset az MTB azon érvelésén alapul, hogy a Heineken és az AB az [EUMSZ] 102. cikk AB általi megsértésének időpontjában egyetlen vállalkozást alkotott, mivel a Heineken meghatározó befolyást gyakorolt az AB szóban forgó gazdasági tevékenységére, és ennek alapján egyetemlegesen felel a hivatkozott jogsértésért. A „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti szoros kapcsolat tehát kizárólag az állított meghatározó befolyáson alapulhat. Ha – mint a jelen esetben – az alperes érdemben vitatja a felperes e tekintetben tett állításait, akkor felmerül a kérdés, hogy az eljáró bíróságnak a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikk (1) bekezdése szerinti joghatóságának vizsgálata során – a Kolassa és a Universal Music International Holding ítélet értelmében – a fenti 10. pontban említett vélelmet is kiindulópontnak kell-e tekintenie, vagyis azt, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol, ha a leányvállalatban (majdnem) teljes tőkerészesedéssel rendelkezik. Az erre a kérdésre adott igenlő válasz esetén az anyavállalat székhelye szerint eljáró bíróságnak feltételeznie kell a külföldi leányvállalat elleni keresetre vonatkozó joghatóságát, kivéve, ha ez utóbbi képes a vélelmet eleve (további bizonyítékok benyújtása nélkül) megdönteni. Ha viszont az eljáró bíróság nem veheti alapul ezt a vélelmet a joghatóságának vizsgálata során, akkor a felek e tekintetben tett állításai és kifogásai alapján (részletesebb bizonyításfelvétel nélkül) meg kell vizsgálnia, hogy elegendő támpont áll-e rendelkezésre annak feltételezéséhez, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalat vonatkozó gazdasági tevékenységére.
- 14 E kérdés megválaszolása észszerű kétségeknek enged teret. Egyrészt, a meghatározó befolyásnak a Bíróság által elismert vélelme az uniós versenyjog teljes körű érvényesítését szolgálja, és nehéz a meghatározó befolyás vélelmének

megdöntéséhez szükséges ellenbizonyítékot előterjeszteni.³ Másrészt, a „Brüsszel Ia” rendeletnek megvannak a maga célkitűzései, és e célkitűzések fényében kell értelmezni. Ebben az összefüggésben jelentőséggel bír, hogy e rendelet 8. cikkének (1) bekezdését szűken kell értelmezni, még hozzá abban az értelemben, hogy ez az értelmezés csak a rendelet által kifejezetten szabályozott esetekre terjedhet ki, mivel eltér attól a főszabálytól, hogy az alperes lakóhelye szerinti bíróság rendelkezik joghatósággal. A vonatkozó kérdésre adott igenlő válasz a legtöbb esetben ahhoz vezet, hogy a nemzetközi csoportkapcsolatokkal rendelkező jogi személyek a versenyjog állítólagos megsértése miatt – függetlenül attól, hogy melyik tagállamban van a székhelyük és melyik országban folytatták a szóban forgó gazdasági tevékenységet – a teljes vagy majdnem teljes tőkerészesedéssel közvetlenül vagy közvetve rendelkező jogi személy székhelye szerinti bíróság előtt perelhetők. A „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti különös joghatóság tehát széles alkalmazási kört kaphat a versenyjoggal összefüggésben.

- 15 Tekintettel a „Brüsszel Ia” rendelet és a vonatkozó ítélkezési gyakorlat értelmezésével kapcsolatos kételyekre, a Hoge Raad a fenti kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé.

³ Lásd: 2021. április 15-i Italmobiliare és társai kontra Bizottság ítélet (C-694/19 P, nem tették közzé, EU:C:2021:286, 58. pont); Rantos főtanácsnok Servizio Elettrico Nazionale és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-377/20, EU:C:2021:998, 159–160. pont).